Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Valtiovarainvaliokunta tiistai 10.05.2022 klo 12.00 / VNS 2/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023–2026 (VNS 2/2022 vp) - toimenpiteet työllisyyden edistämiseksi, mahdollisuudet luovan talouden edistämiseen

Johdanto

Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelma sisältää samalla vakausohjelman sekä vastaa EU:n vaatimukseen keskipitkän aikavälin budjettisuunnitelmasta.

Hallituksen keskeiset talouspolitiikan tavoitteet ovat: 1) työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin, 2) julkisen talouden tasapaino vuonna 2023, 3) eriarvoisuuden vähentäminen ja tuloerojen pienentäminen ja 4) hiilineutraaliutta kohti kulkeminen vuoteen 2035 mennessä. Kahta ensimmäistä kohtaa ehdollistettiin ”normaalilla kansainvälisen talouden tilanteella”, sitä kuitenkaan tarkemmin täsmentämättä.

Koronakriisin johdosta hallitus katsoi tarpeelliseksi täsmentää hallitusohjelman julkista taloutta ja työllisyyttä koskevia tavoitteita siten, että julkisen talouden velkasuhteen kasvu taittuu kuluvan vuosikymmenen puolessavälissä ja nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin vuosikymmenen puolessavälissä kasvattaen työllisten määrää hallituksen työllisyystoimenpitein 80 000 henkilöllä vuosikymmenen loppuun mennessä.

Työllisyystavoitetta ei saavuteta esitetyin toimenpitein

Hallituksen mukaan se on tähän mennessä päättänyt työllisyyttä vahvistavista toimista, jotka vuoden 2029 tasolla vahvistaisivat julkista taloutta 560 miljoonalla eurolla. Hallituksen päättämillä toimilla tavoitellaan siis 80 000 lisätyöllistä. Päätettyjä toimenpiteitä ovat mm. olleet työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen, ns. pohjoismainen työnhakumalli, työttömyysturvan euroistaminen, työ- ja elinkeinopalveluiden kuntasiirtoon liittyvä rahoitusuudistus ja oppivelvollisuuden laajentaminen.

On selvää, että näillä toimenpiteillä ei tulla saavuttamaan 80 000 uutta lisätyöllistä. Positiivisesti arvioiden toimenpiteet voisivat luoda noin

40–45 000 uutta laskennallista työpaikkaa, eli rakenteita uudistavia päätöksiä tarvittaisiin vielä noin 40 000 lisätyöllisen saavuttamiseksi.

Suomen Yrittäjien näkökanta on se, että osa tehdyistä toimenpiteistä ja niiden laskennalliset työllisyysvaikutukset ovat selvästi yliarvioitu. Esimerkiksi TE-keskuksista kuntiin siirtyvät työllisyyspalvelut eivät näkemyksemme mukaan tule tuottamaan laskettuja lisätyöllisiä. Työllisyyden kannalta oleelliset päätökset paikallisesta sopimisesta, ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja sosiaalisen turvan uudistamisesta jäivät tekemättä.

Tutkimus- ja kehittämismenoihin panostaminen edistää luovaa taloutta, mutta se ei yksistään riitä

Hallituksen tavoite nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseenvuoteen 2030 mennessä on tervetullut. Tuottavuuskehityksemme on ollut viime vuodet heikkoa ja se ainakin osaltaan käy yksiin varsin voimakkaasti laskeneiden tutkimus- ja kehittämismenojen kanssa.

Tutkimus- ja kehittämismenojen lisääminen sekä julkisella että yksityisellä puolella on tarpeen. Yritysten näkökulmasta usein riskipitoiset T&K-panostukset vaativat selkeän kuvan tulevasta toimintaympäristöstä.

Yritykset eivät tee T&K-panostuksia jos työmarkkinat eivät ole toimivat, verotus ei ole kannustavaa ja ennakoitavaa ja työvoiman saannissa on ongelmia. On siis pidettävä kokonaisuudesta huolta, sillä muuten kategorinen julkisten T&K-menojen lisäys voi osoittautua tehottomaksi.

On olemassa tutkimustietoa siitä, että esimerkiksi työvoiman liikkuvuutta rajoittavat kilpailukieltosopimukset ja muut työmarkkinoiden jäykkyydet voivat siihen, että T&K-panostukset jäävät tehottomiksi.

Luovan talouden edistämisen kannalta on lisäksi ensiarvoisen tärkeää, että Yrittäjyysstrategian luovaa taloutta edistävät toimenpiteen kyetään toteuttamaan laaja-alaisesti.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti